

NORDISKA MUSEET

ExA: N.M.S
vägledn
[1984]

MASKINSYDDA BRODERIER

Vid 1860-talets början var symaskinen en nymodighet som snabbt blev populär för att den sparade mycket tid vid sömnadsarbetet. Till en början sydde de flesta maskiner kedjesöm med endast en tråd. Dessa maskiner var billigast att tillverka och blev därför populära trots att sömmen lätt repades upp. Kedjesömmen kunde också utnyttjas för prydnadssömnad. Senare kom också raksömsmaskinerna av efterstyngstyp med 2-trådsystem som var starkare.

De första symaskinerna var relativt dyra. Detta bidrog till att fabrikanterna som försäljningsargument sökte få fram så många funktioner som möjligt. Därför uppmuntrades kunderna, framför allt kvinnorna, att använda maskinerna såväl till nyttosömnad som till prydnadssömnad, och en bruksanvisning för dekorsömmar medföljde ofta. Eftersom det var modernt med broderier både på dräkt och hemtextilier vid denna tid välkomnades nyheten. Singers "Nya Familjesymaskinen" från 1865 hade olika tillbehör för broderi.

Vid denna tid gjordes alla prydnadssömmar med pressarfot och matare kvar i maskinen. Ett fritt broderi som innebär att tyget spänns i en sybåge och förs fram och tillbaka under nålen med pressarfot och mataranordning borttagna kom omkr. 1890. Nu tycktes det inte längre finnas några begränsningar för vad man med litet träning kunde brodera på symaskinen. Singer hade i sina visningslokaler och på industriutställningar välutbildade maskinbrodöser som på detta vis "trollade" fram avancerade broderier i t.ex. schattérsöm med tunnaste silke som från rätsidan var i det närmaste omöjliga att skilja från handgjroda.

Broderierna utfördes på trampsymaskiner. Vevmaskiner gick ej att använda då båda händer behövdes för att föra broderiet. Elektriska symaskiner kom först 1921.

I början av 1900-talet erbjöd såväl Singer som Husqvarna kurser i "broderi och stoppning" med ambulerande lärare över hela landet. Efter Baltiska utställningen i Malmö 1914, där Singer förevisade skånska hålsömmar, blev hålsömnadskurser enormt populära. Mönsterböcker för maskinbroderi utgavs av både Singer och Husqvarna på 1910-talet.

Efter 1:a världskriget, då kvinnorna i allt större utsträckning kom ut i förvärvslivet, hade de inte längre tid över för dekorativt sömnadsarbete och broderier var inte längre på modet. Kursverksamheten tycks ha upphört i slutet av 1920-talet. Men möjligheten att göra dekorsömmar på symaskinerna blev åter ett försäljningsargument på 1950-talet med de s.k. automatiska symaskinerna där olika sömmar ställdes in med rattar och åter igen för de allra modernaste maskinerna som är försedda med brickor eller kort för olika sömmar.

Att läsa mera:

Christine Risley: Machine embroidery, a complete guide. London 1973
Kerstin Sjöqvist: Symaskinen, 1972. LT:s förlag

Om någon av våra besökare har gått på Singers eller Husqvarnas kurser i maskinbroderi eller på annat sätt utfört broderier på vanlig symaskin, är vi intresserade av att få höra om det. Ring Nordiska museets textilavdelning tel. 08/22 41 20.

